

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

Вх. № 5479/2018 г.
гр. София, 25.06.2018 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № <u>КП-853-03-32</u>
дата <u>25.06.1.2018</u> г.

ДО
Г-Н ДАНАИЛ КИРИЛОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
ПРИ 44-ТО НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

На изх. № КП-853-03-32 от 20.04.2018 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КИРИЛОВ,

По повод изпратения за становище проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс № 854-01-23, внесен от Искрен Василев Веселинов и група народни представители, изразяваме следното становище:

Не подкрепяме предлаганите промени, тъй като не е безспорна обществената необходимост от такива, а част от тях противоречат и на Конституцията на Република България.

I. Относно предлаганите промени в чл. 12 ал. 3 НК.

Намираме, че тези промени не са обществено необходими и същевременно са в противоречие с Конституцията.

Правната теория и съдебната практика отдавна са дефинирали института на неизбежната отбрана и са дали критериите за преценка дали тя се прилага правомерно или е налице нейното превишаване. Разпоредба на чл. 12 ал. 2 НК изисква защитата да съответства на характера и опасността на нападението. Съдебната практика по тези въпроси е последователна и непротиворечива. В ППВС № 12 от 29.11.1973 г. по н. д. № 11/1973 г. се сочи, че „*превишаване пределите на неизбежната отбрана има само, когато защитата явно надхвърля необходимото за отблъскване на нападението. Несъответствието е явно, ако е ясно изразено и не буди никакво съмнение. Съответствието между защитата и нападението се определя от съвкупността на всички елементи, отнасящи се до силата и интензивността на нападението и защитата, значимостта на защитавания и увреден обект, степента на опасността, застрашаваща нападнатия, неговите сили и възможности за отбрана, средствата за нападение и защита, мястото и времето на нападението и др.*“ От горното следва, че във всеки конкретен случай трябва

да се извърши задълбочена преценка, след изясняване на релевантните факти, налице ли е съответствие между защитата и нападението и има ли превишаване на пределите на неизбежната отбрана. Това е фактически, а не правен въпрос, и не е възможно многобройните и разнообразни признаци, определящи характера и опасността на всяко конкретно нападение, да бъдат казуистично регламентирани със законови норми.

В това се корени основният недостатък на предложението за промяна на чл. 12 ал. 3 НК – посочени са няколко от признаците, характеризиращи нападението и с тяхното наличие се презюмира, че няма превишаване пределите на неизбежната отбрана. Не се изисква цялостна преценка въз основа на установените факти дали защитата съответства на нападението.

С Решение № 19 от 21.11.1997 г. по к. д. № 13/1997 г. Конституционният съд е имал възможност подробно да се произнесе по тези проблеми във връзка с промени на чл. 12 ал. 3 НК - ЗИДНК, ДВ, бр. 62/05.08.1997 г. Тогава са били предложени няколко признака, при наличието на които се е приемало, че няма превишаване пределите на неизбежната отбрана¹. Конституционният съд е посочил, че *„в тези хипотези всъщност е изключено явното несъответствие между нападението и защитата и по този начин е изключена и обществената опасност на всички деяния, чрез които е отблъснато непосредствено противоправно нападение, отличаващо се със съдържащите в тях признаци“*. Били са анализирани всички признаци и е прието, че те не изчерпват целия фактически състав на конкретните особености на отделните случаи, които в своята съвкупност определят характера и опасността на нападението. Поради това, само въз основа на тези, регламентирани в закона признаци, не може да се направи обосновано предположение, че при наличието им, причинените вреди са всякога в рамките на необходимите предели. По този начин се изключва приложението на чл. 12 ал. 2 НК във всички случаи, обхванати от посочените разпоредби, като се създава правна възможност за субекта на неизбежната отбрана да отблъсне нападението посредством увреждане на нападателя, което значително и явно надхвърля нужната защита. За такъв субект, спрямо когото е предприето нападение, съдържащо признаците на тези разпоредби, не съществува законово задължение да осъразмерява отбраната си с опасността на това нападение и той може сам да решава с причиняването на какви вреди да защити застрашените от увреждане интереси, като извършеното от него деяние няма да бъде обществено опасно и противоправно и няма да съставлява престъпление, даже и когато е могъл да се защити с причиняването на по-несъществени вреди.

---

¹ Нападението е от две или повече лица; нападателят е въоръжен; нападението е извършено чрез проникване с насилие или взлом в жилище, вилен имот или стопански обект; нападението е в моторно, въздухоплавателно, водно превозно средство или подвижен железопътен състав; нападението е извършено нощем; нападението не може да бъде отблъснато по друг начин. С това решение КС е обявил за противоконституционни разпоредбите на чл. 12, ал. 3, т. 1, 2, 3 (част от нея), т. 4 и 5 НК.

Вносителите на новите промени на чл. 12 ал. 3 НК са запознати с това решение и в мотивите изрично са декларирали, че тяхното предложение не възпроизвежда редакцията на този текст от 1997 г. и че те са се съобразили с решението. Изтъкнали са, според тях, основните недъзи на отменените от КС промени на чл. 12 ал. 3 от 1997 г. – че те не съдържали „достатъчно ясно очертаване на характера и опасността на нападението“. Явно, че такова очертаване за всяко конкретно нападение не е възможно да стане с правна норма от предлагания вид.

Вносителите отново са предложили същите признаци, които са били вече отхвърлени от Конституционния съд като противоконституционни: нападението да е извършено от две или повече лица; от въоръжено лице; да е извършено нощем. Обстоятелството, че вносителите на новите промени са обединили няколко от признаците и изискват тяхното кумулативно наличие нищо не променя по същество.

Не намираме основание за изменение на сега действащата норма на чл. 12 ал. 3 НК, изключваща превишаването на пределите на неизбежната отбрана, ако нападението е извършено чрез проникване с насилие или с взлом в жилище, с предлаганата от вносителите. Необходимостта от предлаганото изменение се обосновава с това, че сегашната редакция съдържала празноти и не обхващала всички хипотези на противозаконно влизане в жилище (без съгласието на лицето, което обитава жилището, без значение дали това лице е собственик или не), като например използване на заплаха, особена ловкост, техническо средство и др. По този начин, според вносителите, се нарушавало правото на неприкосновеност на жилището като лично право, уредено в чл. 33 от Конституцията.

Предлаганото изменение не държи сметка за характеристиките на неизбежната отбрана, респективно за критериите за преценка относно превишаването ѝ. Съществен елемент относно неизбежната отбрана е наличието на противоправно нападение. Нападението следва да се разбира като едно или няколко действия или бездействия, които пряко и непосредствено застрашават или накърняват държавни и обществени интереси, личността или законните права на гражданите. Обикновено нападението се осъществява с активни действия, изразяващи се в нахвърляне, връхлитане и др. То трябва да е общественоопасно и противоправно. Неизбежната отбрана е допустима, само когато нападението е непосредствено (ППВС № 12/29.11.1973 г. по н. д. № 11/1973 г.).

Влизането в чуждо жилище с ловкост, хитрост, техническо средство или по друг начин може и да бъде елемент на неизбежната отбрана, но само когато съставлява част от противоправното непосредствено нападение, а не като самостоятелна обективна характеристика, изключваща превишаването на пределите ѝ. То подлежи на преценка във всеки конкретен случай с оглед съразмерността между защитата и нападението. Противното аргументира противоречие с Конституцията по аргументите, изложени в Решение № 19/1997 г. на КС.

Конституционното право на неприкосновеност на жилището е обект на самостоятелна наказателноправна защита с норми от Особената част на НК – чл. 170 НК.

И проучването на практиката от прокуратурата за периода 2015 – 2017 г. не дава основание аргументирано да се обоснове подобна необходимост от промени в института на неизбежната отбрана.

Поради изложените обстоятелства не подкрепяме направените предложения за промени на чл. 12 ал. 3 НК.

II. Относно предлаганите промени в чл. 218б НК.

1. Промяна в чл. 218б ал. 1 НК.

Вносителите предлагат предпоставката за приложението на чл. 218б НК, а именно стойността на предмета на престъплението, да се намали на „една минимална работна заплата“ (вместо досегашните две минимални работни заплати) и размерът на предвижданата глоба да се увеличи „от петстотин до хиляда“ лева (вместо досегашните от 100 до 300 лв.).

В мотивите си към законпроекта вносителите не са изложили аргументи, сочещи необходимостта от предлаганите изменения в чл. 218б НК и промяната на приложното поле на посочената норма. Предварителната оценка на въздействие, изисквана от Закона за нормативните актове, е формална, като липсва обосновка на обществената необходимост от криминализиране на деяния, които към настоящия момент са квалифицирани от законодателя като административни нарушения.

Разпоредбата на чл. 218б НК в сегашната ѝ редакция предвижда декриминализиране на деянията, които отговарят на посочените в нея материално-правни предпоставки и наказването им по административен ред т. е. тези деяния не съставляват престъпление, а административно нарушение. Една от посочените в чл. 218б ал. 1 НК предпоставки за приложение е стойността на предмета на престъплението да е до размера на две минимални работни заплати за страната, установени към датата на извършване на деянието.

Стойността на предмета на престъплението е важен признак в НК при определяне степента на обществената опасност на деянието и съответното наказание. Законодателят използва минималната работна заплата за страната като критерий за степента на обществената опасност, тъй като тя в най-голяма степен отразява състоянието на икономиката и е съобразена с инфлационните процеси. Но този показател не отчита, че за част от населението (неработещи, пенсионери и др.) доходите им не се индексират и не нарастват с темповете на повишаване размера на минималната работна заплата. Това може да е едно от основанията на вносителите да предлагат подобна промяна, но обосновка в тази насока липсва.

Не споделяме предложението за повишаване размера на глобата от 500 до 1000 лв. за административно нарушение по чл. 218б НК. Престъпленията, за които може да се приложи чл. 218б НК, са изрично посочени в ал. 1 - „чл. 194

ал. 3, чл. 195 ал. 4, чл. 204 буква „а“, чл. 206 ал.1 и 5 и чл. 207 и за вещно укривателство във връзка с тях“. Като се съобразим с изискването за приложението на чл. 218б ал. 1 НК – предметът на престъплението да е възстановен или заместен, тогава деянията се квалифицират като такива по чл. 197 т. 2 НК (за чл. 194 ал. 3 и чл. 195 ал. 4); чл. 205 ал.1 т. 5 (за чл. 204 б. “а“), чл. 206 ал. 6 т. 4 (за чл. 206 ал. 5).

Разликата между тези престъпления и административното нарушение по чл. 218б НК е в стойността на предмета на престъплението, което обосновава различна степен на обществена опасност. Степента на обществена опасност на деянието е основен критерий за определяне на наказанието за тях, т. е. за деянията с по-висока степен на обществена опасност е предвидено по-тежко по вид и размер наказание.

Следователно, за административно нарушение следва да се предвижда наказание, което да е по-леко от предвиденото такова за съответно престъпление.

За всички престъпления, за които може да се приложи чл. 218б НК, се предвижда наказание пробация или глоба от 100 до 300 лв. За престъплението по чл. 215 ал. 1 НК се предвижда същото наказание, тъй като то трябва да е „не по-тежко от предвиденото за самото престъпление“. По чл. 207 НК наказанието е още по-леко - само глоба от 100 до 300 лв. Изключение от това прави само престъплението по чл. 206 ал. 1 НК, при което дори и да е върнато или възстановено отнетото имущество, то наказанието по чл. 206 ал. 6 т. 1 НК е лишаване от свобода от 1 до 3 години. Ако сравним размера на предвидената глоба за тези престъпления, която е от 100 до 300 лв., с предлагания от вносителите размер за съответно административно нарушение – от 500 до 1000 лв., е видно, че за административното нарушение ще се налага глоба в размер от 3 до 5 пъти по-голям от предвидения за съответните престъпления. Това противоречи както на логически, така и на правни правила и принципи. В настоящата редакция глобата, предвидена в чл. 218б ал. 1 НК съответства на тази, налагана при нормалния общ ред за съответните престъпления и няма основание да бъде променяна.

Ако се премине към цялостен анализ и преоценка на глобите в НК, тогава ще се следва една обща логика и подход. Сегашните промени не са обосновани икономически, правно и логически.

2. Промяна в чл. 218б ал. 2 т. 1 НК.

Вносителите предлагат да отпадне изискването общата стойност на предмета на извършените деяния да е над 150 лв., като предпоставка за неприложението на чл. 218б НК. Тогава ще остане като изискване по този текст деецът в продължение на една година да е извършил две или повече деяния. Това би довело до ограничаване приложението на института по чл. 218б НК.

Намираме, че подобна промяна няма да има съществен ефект. Текстът на чл. 218б ал. 2 т. 1 НК е с последна промяна - ДВ, бр. 21/17.03.2000 г. и тогава е

фиксирана сумата от 150 лв. (такъв е бил подходът да се посочват точни суми, а не брой минимални работни заплати). Към 17.03.2000 г. минималната работна заплата, определена с ПМС № 12/14.02.2000 г., е била 75 лв. Следователно 150 лв. е бил размерът на две минимални работни заплати. А от 01.01.2018 г. минималната работна заплата е 510 лв.

Сумата от 150 лв. е толкова минимална, съобразно сегашните цени и инфлация, че тя не е реална пречка за приложението на чл. 218б НК. Дори и съобразено с посоченото по-горе реално изоставане на доходите на значителна част от населението от ръста на минималната работна заплата, то сумата от 150 лв. е незначителна.

От друга страна, законодателят винаги е обвързвал предпоставката за прилагане на чл. 218б НК и отрицателната предпоставка на чл. 218б ал. 2 т. 1 НК с един общ критерий - стойността на предмета на престъплението. И при действащата редакция по двете предпоставки този критерий е в размер на две минимални работни заплати (както вече бе посочено). Ако законодателят променя чл. 218б ал. 1 НК, като предвижда за критерий една минимална работна заплата, същият критерий следва да се приложи и за чл. 218б ал. 2 т. 1 НК – една минимална работна заплата (510 лв. от 01.01.2018 г.). По тази логика предлаганата промяна не е обоснована.

Поради изложените съображения не подкрепяме предлаганите промени.

Благодаря за предоставената възможност Прокуратурата на РБ да изрази становище по законопроекта.

ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

СОТИРЦАЦАРОВ